

Natura 2000 gebied 33 - Bargerveen

CONCEPT GEBIEDENDOCUMENT

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Hoogvenen
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL2000002 + NL2000002
Beschermd natuurmonument:	Meerstalblok SN
Beheerder:	Staatsbosbeheer, particulieren
Provincie:	Drenthe
Gemeente:	Emmen
Oppervlakte:	2.096 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Bargerveen in het zuidoosten van Drenthe is het grootste van de hoogveenrestanten van ons land, en deel van het ooit zeer uitgestrekte Bourtangerveen op de grens van Nederland en Duitsland. Waar het veen tot dicht aan de minerale ondergrond is verwijderd zijn na vernatting grote plassen ontstaan. Andere delen zijn in gebruik geweest voor boekweitbrandcultuur. Voor het herstel van hoogveen is gebruik gemaakt van compartimentering met veendammen.

Het gebied bestaat uit rustend en actief hoogveen, droge en vochtige heide en enkele bossen. Vrij grote gebiedsdelen zijn door langdurig gebruik met lichte drainage omgevormd tot schraal grasland (bovenveengraslanden). In het noordelijke deel van het gebied, het Meerstalblok, komen zo'n 20 meerstallen voor op de onvergraven en weinig vergraven terreinen. Dit zijn voormalige veenmeertjes welke kenmerkend waren voor het centrum van de meest ontwikkelde grote gewelfde hoogveencomplexen. Door de gradiënt naar de Hondsrug is er een grote variatie aan biotopen aanwezig.

Begrenzing

Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de ontwikkeling van actief hoogveen en bovenveengraslanden (een type dat alleen in het Bargerveen voorkomt). Het gebied zal worden uitgebreid met het laagwaterbekken langs de Hogeweg dat onlangs met Europese LIFE-gelden is aangelegd.

Het gebied omvat een beschermd natuurmonument (Meerstalblok) dat geheel in het gebied is gelegen.

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H4010	Vochtige heiden
H4030	Droge heiden
H6230	Heischrale graslanden
H7110	Actieve hoogvenen
H7120	Herstellende hoogvenen

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A008	Geoorde fuut – b
A039	Toendrarietgans - n
A082	Blauwe kiekendief - b
A119	Porseleinhoen - b
A222	Velduil - b
A224	Nachtzwaluw - b
A272	Blauwborst - b
A275	Paapje - b
A338	Grauwe klauwier - b

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

A037	Kleine zwaan - n ⁸
A039	Taigarietgans - n ⁹
A153	Watersnip - b ⁵
A276	Roodborsttapuit - b ⁵

Kernopgaven

- 7.01 **Uitbreiding actieve kern:** Uitbreiding kernen van actieve hoogvenen (*hoogveenlandschap*) *H7110_A.
- 7.02 **Initiëren hoogveenvorming:** Op gang brengen of continueren van hoogveenvorming in herstellende hoogvenen H7120 in kansrijke situaties, met het oog op ontwikkeling van actieve hoogvenen (*hoogveenlandschap*) *H7110_A (waar nodig uitbreiding oppervlakte H7120). Instandhouding van huidige relicten als bronpopulaties fauna. Herstel van grote veengebieden met voldoende rust onder andere voor de niet-broedvogel kraanvogel A127.
- 7.03 **Overgangszones grote venen:** Ontwikkeling van overgangszones van actieve hoogvenen (*hoogveenlandschap*) *H7110_A incl. laggzones (met o.a. hoogveenbossen *H91D0, zure vennen H3160 en porseleinhoen A119, paapje A275 en watersnip A153).
- 7.04 **Bovenveengraslanden:** Behoud en waar mogelijk herstel van heischrale graslanden *H6230, ook van belang voor paapje A275 en grauwe klauwier A338.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen**H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix***

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).
 Toelichting Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt op diverse plaatsen in het gebied voor, in het bijzonder op dunne veenlagen en minerale grond. Het habitatype draagt in belangrijke mate bij aan de gevarieerde landschapsstructuur en daarvan afhankelijke fauna. De heidevegetaties op het verdroogde hoogveen worden niet tot dit habitatype gerekend, maar maken onderdeel uit van habitatype H7120 herstellende hoogvenen.

H4030 Droge Europese heide

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
 Toelichting Het habitatype droge heiden komt in het gebied hier en daar voor op zandgrond. De heidevegetaties op het verdroogde hoogveen worden niet tot dit habitatype gerekend, maar maken onderdeel uit van habitatype H7120 herstellende hoogvenen.

H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
 Toelichting Het habitatype heischrale graslanden komt in het Bargerveen voor op vanouds als grasland gebruikte veengronden en zijn relatief soortenrijk. Het voorkomen op veen van dit habitatype en de soortensamenstelling is van bijzondere kwaliteit en daarom levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel. De grootste oppervlakte ligt in aaneengesloten complexen, daarbuiten komen kleine stukjes voor. Sommige hiervan zullen geleidelijk door de ontwikkeling naar actief hoogveen worden verdrongen. Voor behoud van de huidige oppervlakte is daarom herstel op andere plekken nodig.

H7110 *Actief hoogveen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (subtype A).
 Toelichting Het Bargerveen levert één van de grootste bijdragen voor het habitatype actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (subtype A). Hoewel de actieve hoogveenkern (met bijzondere soorten zoals lange zonnedauw en vijfrijig veenmos) nu nog klein is, zijn de perspectieven voor uitbreiding (door kwaliteitsverbetering van habitatype H7120 herstellende hoogvenen) gunstig.

H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H7110 actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (subtype A), is toegestaan.
 Toelichting In het Bargerveen zijn sinds 1970 grootschalige vernattingsmaatregelen uitgevoerd. Er zijn goede mogelijkheden om een zodanige kwaliteitsverbetering van het habitatype herstellende hoogvenen te bereiken, dat een groot deel kan overgaan in habitatype H7110 actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (subtype A). De heidevegetaties en bossen op hoogveen worden niet tot de habitattypen H4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) en H91D0 hoogveenbossen gerekend, maar maken deel uit van het habitatype herstellende hoogvenen.

Broedvogels**A008 Geoorde fuut**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 90 paren.
 Toelichting Van oudsher is de geoorde fuut een incidentele broedvogel. Door vernattingsmaatregelen in combinatie met een landelijke toename steeg het aantal broedparen explosief vanaf eind 90-er jaren. Maximaal werden 127 paren geteld in 2001.

Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A082 Blauwe kiekendief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1 paar.

Toelichting Voor de vestiging op de Waddeneilanden was de blauwe kiekendief vooral een broedvogel van veengebieden. In recente jaren is zij uit dit habitat nagenoeg verdwenen. Het Bargerveen is één van de weinige resterende broedgebieden van dit type. Vrijwel jaarlijks komt één paartje tot broeden en in 1997 2. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld gezien de zeer geïsoleerde ligging en de neutrale trend.

A119 Porseleinhoen

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 15 paren.

Toelichting Sedert de eerste vernattingsmaatregelen halverwege de 80-er jaren is de porseleinhoen een broedvogel in sterk fluctuerende aantallen. Veruit het hoogste aantal werd vastgesteld in 1985: 71 paren. Sedertdien ontbrak de soort slechts in één jaar en fluctueerden de aantallen tussen 1 en 21 paren. Randen van hoogvenen zijn in potentie stabiele broedplaatsen door een permanent gunstige waterstand in de zomermaanden. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drenthe ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A153 Watersnip

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting Sedert de eerste vernattingsmaatregelen halverwege de 80-er jaren is het aantal broedparen van de watersnip sterk toegenomen tot maximaal meer dan 50 in het begin van de 90-er jaren. Het nog verder vernatten van het gebied is mogelijk de oorzaak voor het duidelijk lagere huidige niveau van 15-20 paren.

A222 Velduil

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1 paar.

Toelichting Velduilen zijn als broedvogel vrijwel verdwenen van het vaste land van Nederland. Op de Waddeneilanden resteert een sterk in aantal teruglopende populatie. Het Bargerveen is één van de weinige resterende broedgebieden buiten de eilanden, maximaal werden 3 paren vastgesteld (2000). Vooral het afgelopen decennium ontbrak de velduil echter in sommige jaren. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld gezien de zeer geïsoleerde ligging.

A224 Nachtzwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting Hoewel de nachtzwaluw meer een broedvogel is van drogere heidevelden blijkt de afwisseling van nat en droog zoals deze in het Bargerveen optreedt een flinke populatie te kunnen herbergen. De vernattingsmaatregelen hebben de stand niet nadelig beïnvloed en het laatste decennium wordt het niveau van een sleutelpopulatie jaarlijks overschreden (maximaal 28 paren in 2002). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding voor de populatie is behoud voldoende. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drenthe ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A272 Blauwborst

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting Van oudsher is de blauwborst broedvogel in Zuidoost-Drenthe met een dieptepunt in het aantal paren begin 70-er jaren. In het Bargerveen nam het aantal paren sedert halverwege de 70-er tot halverwege de 90-er jaren gestaag toe van circa 10 naar 152 paren in 1994. Daarna lijkt een stabilisatie op te treden met een uitschieter in 2003 met 183 paren; ruim boven het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A275 Paapje

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De landelijke staat van instandhouding is voor het paapje zeer ongunstig. Belangrijkste bolwerken zijn momenteel de vochtige heide- en hoogveengebieden van Drenthe. Zij dienen als essentieel refugium voor de Nederlandse populatie. Het Bargerveen levert, na het Fochteloërveen, de grootste bijdrage voor de soort binnen Nederland. Het aantal paren is sedert het hoogtepunt in 1996 (35 paren), weer licht afgenomen. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drenthe ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A276 Roodborsttapuit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 90 paren.

Toelichting De roodborsttapuit is van oudsher broedvogel in kleine aantallen. Met de teloorgang van de broedpopulatie van het agrarisch cultuurlandschap trad een sterke toename op in natuurgebieden, met name heide- en hoogveengebieden. In het Bargerveen nam het aantal paren geleidelijk toe van enkele paren in de 70-er jaren tot meer dan 100 paren in deze eeuw (maximaal 103 in 2002 en 112 in 2003). Daarmee wordt het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie gehaald. Gezien de landelijke gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A338 Grauwe klauwier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting Sedert begin 90-er jaren broedt meer dan de helft van de Nederlandse grauwe klauwieren in het Bargerveen. Hoewel van oudsher broedvogel in het gebied, kwam het aantal paren tot halverwege de 80-er jaren zelden boven de 10 paren. Daarna trad een sterke toename op tot een maximum van 146 paren in 1997. Als oorzaak worden de ontwikkelingen binnen het gebied genoemd (vernatting, ontwikkeling struweel) en de toestroom van vogels uit omliggend (Duitse) veengebieden als gevolg van ontginning. Na het hoogtepunt nam de populatie langzaam af (2002 84 paren), met een dip in 2003 met 43 paren. Het leefgebied in het Bargerveen vraagt een gevarieerd en open hoogveenlandschap met lokaal enige opslag, met een structuurrijke, natte en open tot half-open randzone. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Niet-broedvogels**A037 Kleine zwaan**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 130 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de kleine zwaan o.a. een functie als slaappleaats. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de vermoedelijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding liggen niet in dit gebied.

A039 Taigarietgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 150 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen taigarietganzen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaappleaats. Het gebied levert als slaappleaats, na de Kampina en Oisterwijkse Vennen, de grootste bijdrage voor de soort binnen het Natura 2000 netwerk. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

A039 Toendrarietgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 17.600 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen toendrarietganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaappleaats. Het gebied levert als slaappleaats één van de grootste bijdragen voor de soort binnen het Natura 2000 netwerk. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H4010_A Vochtige heiden (<i>hogere zandgronden</i>)	-	+	=	=
H4030 Droge heiden	--	+	=	=
H6230 Heischrale graslanden	--	++	=	=
H7110_A Actieve hoogvenen (<i>hoogveenlandschap</i>)	--	++	>	>
H7120 Herstellende hoogvenen	-	++	= (<)	>

<i>Broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A008 Geoorde fuut	+	++	=	=
A082 Blauwe kiekendief	--	-	=	=
A119 Porseleinhoen	--	+	=	=
A153 Watersnip	--	-	=	=
A222 Velduil	--	+	=	=
A224 Nachtzwaluw	-	+	=	=
A272 Blauwborst	+	-	=	=
A275 Paapje	--	+	>	>
A276 Roodborsttapuit	+	-	=	=
A338 Grauwe klauwier	--	+++	>	>

<i>Niet-broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
-------------------------------	---------------------------------	---------------------------	--------------------------------	-------------------------------

A037	Kleine zwaan	-	S-	=	=
A039	Taigarietgans	+	S+	=	=
A039	Toendrarietgans	+	S+	=	=

⁵ Aantal thans hoger dan 1% van Nederlandse broedpopulatie of bijdrage van gebied noodzakelijk t.b.v. sleutelpopulatie.

⁸ Aantal thans hoger dan 0.1% van biogeografische populatie.

⁹ Herstel van een technische fout database 2004